

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ АВТОНОМІЇ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: НА ПРИКЛАДІ ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ, ГОНКОНГУ ТА КОРСИКИ

PECULIARITIES OF THE CONSTITUTIONAL AND LEGAL STATUS OF AUTONOMY IN FOREIGN COUNTRIES: ON THE EXAMPLE OF NORTHERN IRELAND, HONG KONG AND CORSICA

Новицький Д.В., студент III курсу
факультету адвокатури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Пісоцький А.Ф., студент III курсу
факультету адвокатури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджено конституційно-правові характеристики автономних утворень у складі деяких сучасних держав на прикладі Північної Ірландії, Гонконгу та Корсики. Досліджено передумови виникнення автономії, особливості їх формування та специфіку сьогоденного підходу до регулювання відносин з органами влади країни, частиною якої вони є. Здійснено порівняння статусу Північної Ірландії з такими регіонами Великобританії, як Уельс та Шотландія, на підставі чого виокремлено подібні та відмінні ознаки між ними. Розглянуто основні особливості автономії в Гонконгу в складі Китайської Народної Республіки, обмеження та можливі ризики подальшого розвитку. Приділено увагу історичному аспекту виникнення автономії, який і зумовив формування цього статусу зі всіма перевагами та недоліками. Особливу увагу приділено договору між Великобританією та Китаєм і Конституції цього автономного утворення, яка виникла внаслідок цього договору, що визначили політичне положення Гонконгу на 50 років. Проаналізовано статус та повноваження органів виконавчої, законодавчої та судової влади у регіоні, їх співвідношення з центральними органами влади. Також зроблено аналіз статусу Гонконгу в здійсненні військових повноважень, поширення юрисдикції судів на цю сферу. Досліджено сучасний стан політичної автономії Корсики, історичні моменти становлення та сучасний стан. Авторами розглянуто політику Франції, яка й зумовила саме такий статус Корсики. На підставі аналізу закону про статус цього регіону встановлено положення та повноваження органів виконавчої та законодавчої влади автономії. Розглянуто питання розвитку культури, зокрема проблему мовної ситуації, яка склалась на острові. За результатами дослідження авторами зроблено висновок про оптимальність упровадження різних моделей автономії.

Ключові слова: автономія, держава, адміністративно-територіальний устрій, Північна Ірландія, Гонконг, Корсика.

In this article were examined the constitutional and legal characteristics of autonomous entities in some modern states, such as Northern Ireland, Hong Kong and Corsica. The authors examined the prerequisites for the emergence of autonomies, the peculiarities of their formation and the specifics of today's approach to regulating relations with the authorities of the country of which they are a part. The status of Northern Ireland was compared with some other regions of Great Britain, such as Wales and Scotland, on this basis there were distinguished similar and different features between them. Key characteristics of autonomy in Hong Kong, as part of the People's Republic of China, limitations and any risks of further development were analyzed in the article. Careful attention was given to the historical dimensions of the occurrence of autonomy, which led to the establishing of this status with all the advantages and disadvantages. The special attention is paid to the agreement between Britain and China and the Constitution of this autonomous entity, which arose as a result of this agreement and defined the political situation in Hong Kong for 50 years. In the article were also analyzed the status and powers of executive, legislative and judicial branches in the region, their relationship with central authorities. The status of Hong Kong in the commission of military empowerment and the disseminating jurisdiction of courts in this area were also analysed. The current state of political autonomy of Corsica, historical moments of formation and the current state are studied. The authors studied the current state of political autonomy of Corsica, historical moments of its formation. Furthermore authors considered the policy of France, that is more has led to the such status of Corsica. Based on the analysis of the act concerning the status of the region, it have been established he relevant provisions and established authority of the executive and legislative bodies of the autonomy. It has been established the importance of the issue of cultural development and the problems of the language situation in the islands. According to the results of the study, the authors concluded which of the implementation of various models of autonomy is optimal.

Key words: autonomy, state, administrative-territorial division, Northern Ireland, Hong Kong, Corsica.

Протягом майже всієї історії розвитку вітчизняної правової системи, законодавець звертався до зарубіжного досвіду регулювання того чи іншого інституту з метою «виявлення найбільш позитивного досвіду». Такий підхід не є новим, адже в усі часи було запозичення практики впровадження та регулювання того чи іншого політичного, економічного чи правового інститутів. Хоча відомий державний діяч Магатма Ганді казав, що «грам власного досвіду коштує дорожче, аніж тонна чужих настанов», незважаючи на це, досвід можна здобувати з урахуванням чужих помилок. Обидва підходи не вичерпують одне одного, саме тому доречно розглянути і поміркувати над помилками, щоб уникнути власних. Питання стосовно конституційно правового статусу органів влади регіонів і місцевих органів влади є досить важливим аспектом існування кожної держави, адже інститут автономії відіграє важливу роль у державному устрої багатьох країн. Є різні передумови історичного, політичного, економічного характеру, що зумовлюють появу автономних утво-

рень у різних країнах, які б могли стати прикладом для вивчення цього питання та його аналізу. Кожна країна шукає свій шлях до врегулювання відносин зі своїми територіями, щоб зберегти мир та територіальну цілісність. Часто центральна влада йде на певні поступки заради компромісного рішення, яке б задовольнило всі сторони. Підходів, які можуть бути застосовані у цьому контексті, є чимало, але жоден із них не є універсальним. Саме тому мета цієї роботи полягає у висвітленні різних моделей та особливостей, у наданні автономних повноважень на яскравих прикладах трьох регіонів різних країн світу.

У цьому контексті ми вважаємо за доречне проаналізувати питання автономії Північної Ірландії у складі Сполученого Королівства Великої Британії (далі – Великобританія), її історичний аспект, особливості формування та специфіку сьогоденного підходу до врегулювання статусу цієї територіальної одиниці.

Основні принципи й інститути сучасного державного управління у Великобританії склалися протягом

досить тривалого періоду часу. Отож, відмінною рисою цієї системи є її архаїчність, вплив авторитету, традицій і норм, які не мають законодавчого оформлення, проте впливають на реальний процес управління країною. Відмінною характеристикою Британського конституційного права є його некодифікованість, тобто немає будь-якого єдиного документа, який можна було б назвати основним законом країни. До того ж не існує навіть точного переліку документів, які б стосувались Конституції. Виділяють чотири складники Конституції: статутне право, прецедентне право, конституційні угоди та доктринальні джерела, які є додатковим джерелом [1]. Саме таке різноманіття складових частин Конституції створило ситуацію, коли взаємовідносини з різними територіями вирішуються шляхом укладання відповідних актів щодо відповідного статусу території. Історично кожне приєднання території до Об'єднаного королівства закріплювалося відповідними нормами. Ще у 1535 році ухвалено перший Акт про унію Англії й Уельсу, який формально затвердив приєднання Уельсу до Англії. У 1707 році парламентами Шотландії та Англії також був ухвалений Акт про унію, який передбачав об'єднання двох держав в одну – Великобританію. Вже набагато пізніше (у 1801 році) ухвалено Акт про об'єднання з Ірландією з тими самими, здавалося б, наслідками, проте історія згодом показала, що питання щодо Ірландії неодноразово з'являлося на порядку денному. Сучасні особливості конституційного регулювання становища цього регіону та унікальність його історичного шляху й будуть розглянуті в цій роботі. Окремо слід сказати про те, що одночасно з такими перетвореннями всередині країни розвивалася й система місцевого управління, яка виникла у Великобританії та дістала назву англосаксонської. Вона отримала чималу популярність у сучасному світі. Таким чином, сучасний територіальний устрій Об'єднаного королівства Великої Британії, становлення якого відбувалося століттями, наразі складається з чотирьох адміністративно-територіальних частин: Англії, Уельсу, Шотландії та Північної Ірландії [2].

Відповідно до одного з вищезгаданих конституційних актів – Акта Корони Ірландії 1542 року – англійські монархи (відповідно до особистої унії) обіймають посаду глави держави в Північній Ірландії. Важливим моментом у політичній історії регіону був 1920 рік, адже саме тоді країна отримала політичну (законодавчу) автономію разом з ухваленням британським парламентом Акта, покликаного забезпечити краще управління Ірландією, відповідно до якого острів було поділено на такі дві самоврядні частини, як Південна та Північна Ірландія. Договір санкціонував поділ країни на дві частини та зберіг владу Великобританії в Північній Ірландії зі столицею в Белфасті. У 1921 році були підписані Статті угоди за договором між Великобританією та Ірландією. Так, цей договір ознаменував створення сучасного формату існування зносин між Північною Ірландією та Сполученим Королівством.

У 1948 році Північна Ірландія набула статусу домініону відповідно до Акта про Ірландію 1949 року, при цьому залишившись єдиним регіоном у королівстві, для якого передбачене право на сесією шляхом загальнонаціонального референдуму. Ця угода також установила консолідаційну форму демократії, за якою передбачається обов'язкова політична рівновага під час розподілу політичних сил та призначення посадовців [3].

Повертаючись до вищезгаданих історичних передумов, потрібно зазначити, що Англія не має особливих органів управління (хоча вона вважається основною частиною Великобританії і навколо неї і була створена країна), адже нею керують загальнодержавні органи Великобританії, а ось для інших трьох регіонів завжди було властиве прагнення до розширення своїх повноважень і навіть сепаратизм. Але з усіх складових частин Великобританії юридично політичну автономію отримала саме

Північна Ірландія, яка (відповідно до англо-ірландського договору про розподіл території) складається з шести графств.

Після отримання Північною Ірландією статусу автономії тут почав діяти парламент у складі сенату (два члени за посадою і двадцять чотири – виборні (з фіксованим терміном повноважень)), палати громад (п'ятдесят членів, які обираються на п'ять років) і губернатора, який призначається королем на шість років. Однак навіть цей парламент з обмеженими повноваженнями перестав діяти у зв'язку з постійними протистояннями і жорстокими сутичками мешканців на релігійному ґрунті. Спроби британського уряду відновити в Північній Ірландії правопорядок виявилися неефективними, що призвело до запровадження на її території прямого керівництва з Лондона. Пізніше (відповідно до Акта про Північну Ірландію 1998 року) був обраний парламент Північної Ірландії, який почав діяти з 1999 року. Згідно з результатами Акта в Північній Ірландії діє однопалатний регіональний парламент – Асамблея Північної Ірландії, що обирається на прямих виборах і є регіональним виконавчим органом, відповідальним перед регіональним парламентом. До складу Асамблеї Північної Ірландії входить 108 депутатів. Асамблея Північної Ірландії відповідає за сільське господарство, освіту, охорону здоров'я, соціальну роботу, інвестиції, поліцію і систему юстиції. Крім цього, Асамблея Північної Ірландії може ухвалювати закони щодо культури, мистецтв, ринку праці та регіонального розвитку, які, звісно, повинні бути схвалені Королевою Великобританії [4].

Пізніше (актом від лютого 2000 року) діяльність парламенту та виконавчих органів Північної Ірландії було припинено, що фактично означало пряме управління автономією. У 2002 році Парламент Північної Ірландії був розпущений. Тільки у березні 2007 року в Північній Ірландії сталися нові парламентські вибори, а також відновилися діяльність ірландського уряду [5]. Після чергового випадку активності з боку окремих громадських угруповань було схвалено нову концепцію відносин між Белфастом і Лондоном у вигляді Белфастської угоди, яка базувалася на принципах консолідаційної демократії та спиралася на чотири основні принципи: розподілу прерогатив виконавчої влади між представниками територіальних громад, пропорційності норм під час обрання всіх органів влади, автономії і рівності громад, права вето для меншин. Саме завдяки цій угоді модель деволуції Північної Ірландії, яка, до слова, становить передання центральними урядовими органами частини своїх повноважень місцевим органам влади, якісно відрізняється від моделі Шотландії та Уельсу [6]. Головні відмінності: визнання права регіону на самовизначення і вихід зі складу Сполученого Королівства, включення угоди до пунктів британо-ірландського договору. Закріплено створення нового представницького органу – Міністерської Ради «Північ-Південь», яка розглядає питання взаємного інтересу та підтримує основи поваги прав людини і принципу чесності як моральних стрижнів [7].

Серед учених немає одностайної думки щодо сьогоденного правового статусу Північної Ірландії. Автори різних наукових праць зазначають, що автономія Північної Ірландії у складі Великобританії є «досить своєрідною» та «найбільш вибухонебезпечною» [8]. Отже, сучасні трансформації у статусі Північної Ірландії пов'язані зі зміною моделі місцевого управління. Так, у 2015 році були оголошені причини, що спонукали уряд почати муніципальну реформу. Дані показали, що лише 15% британців відчувають, що можуть впливати на рішення, які ухвалюють у громаді. За даними того ж дослідження, навіть серед громадян, активно залучених до процесів ухвалення рішень на першому рівні, 56% не вірять у можливість досягнення значущих змін [9].

Окрім цього, загострення відбулося також у 2016 році, коли виборці на всій території Сполученого Королівства

голосували на референдумі стосовно членства в Європейському Союзі (далі – ЄС). Тоді як на всій території Великобританії в цілому 52% підтримали вихід із ЄС, а 48% проголосували за вихід із союзу, в Північній Ірландії ідею залишитися підтримали 56% виборців, а 44% були проти. Після цих подій північно-ірландський кордон, який був демілітаризований відповідно до Белфастської угоди, став предметом тривалих переговорів між Великобританією та ЄС. Ситуація настільки загострилася, що у 2017 році керівниця Асамблеї Північної Ірландії зробила заяву стосовно суспільних настроїв щодо проведення Референдуму єднання Ірландії. Врешті-решт питання було тимчасово «заморожене» за допомогою вищезгаданих повноважень Асамблеї Північної Ірландії, які і дозволили їй, не дивлячись на те, що Сполучене Королівство вийшло з ЄС, залишити чинними на території всього регіону певні норми, що діяли на момент членства країни в союзі [10]. Проте стабільність ситуації залишається під питанням, адже останні події у Північній Ірландії 2021 року стосовно неординарного ставлення різних верств населення до виходу країни з Європейського Союзу створили ситуацію занепокоєння на території всієї країни [11].

Триває початий у 2018 році дискурс стосовно продовження терміну деволюційних повноважень, що були надані Північній Ірландії, строк дії яких спочатку продовжили на рік, а наразі ще й досі відбуваються офіційні міжурядові перемовини, які супроводжуються поодинокими, але яскравими випадками вираження незгоди стосовно статусу регіону. На думку багатьох науковців, Великобританія намагається всіма доступними шляхами подолати можливу кризу в регіоні та зберегти стабільність і контроль над ситуацією завдяки залученню доступних їй дипломатичних ресурсів [10].

Так чи інакше дати об'єктивну оцінку ситуації в Північній Ірландії нині важко. Становище конституційних інститутів у регіоні залишається під питанням через їх нестабільність, оскільки останні не закріплюються як постійний механізм регулювання взаємовідносин між органами центральної влади країни та автономними органами влади в регіоні. Аналіз ситуації у Північній Ірландії дає неабиякий поштовх для пошуку нових форматів упровадження конституційних моделей адміністративно-територіального устрою, які б відповідали вимогам часу.

Іншим прикладом регіону з широкими автономними повноваженнями є Гонконг. Аналіз законодавства, історичних та культурних передумов формування його автономії дозволить провести паралелі з вищезгаданим прикладом подібного за своїм конституційним статусом регіону та знайти спільності та відмінності у конституційних статусах.

Відповідно до Конституції Китаю Гонконг (Сянган) – спеціальний адміністративний район Китайської Народної Республіки (далі – КНР) [12]. Визначаючи правове становище Сянгана, слід звернутися до його адміністративно-правового статусу в минулому. Так, Гонконг перебував під суверенітетом Великобританії до 1997 року, поки КНР не отримала ці території внаслідок підписання декларації 1984 року. Відповідно до положень декларації Великобританія зобов'язувалась передати ці території Китаю в 1997 році [13]. Правовий статус Гонконгу було закріплено не лише в декларації, а й у Конституції цієї спірної території КНР (Основний Закон Сянгана), затвердженої спільно з нею. Відповідно до цих положень органам влади Гонконгу надано широку автономію. Договором запроваджено правовий режим із назвою «Одна країна – дві системи» та курс «Гонконгом керують самі гонконгці в умовах високого ступеня автономії». На противагу статті 1 Конституції встановлено, що Сянган є невід'ємною частиною КНР [14].

Проаналізувавши ці нормативно-правові акти, можна виокремити декілька особливостей правового статусу Гонконгу. Першою і, напевно, головною особливістю пра-

вового статусу Гонконгу, з якої походять й інші властивості, є положення статті 2 Конституції, відповідно до якої Національний Народний Конгрес уповноважує Спеціальний Адміністративний Регіон (далі – САР) Гонконгу на здійснення своєї автономії у сфері законодавчої, виконавчої та судової влади та надає виключне право на остаточне судове рішення [14].

Наступною властивістю правового статусу Гонконгу є закріплення в Основному Законі політичної системи суспільства, яка відрізняється від політичної системи, яка склалась у КНР. Так, згідно зі статтею 5 Конституції на території не застосовується та не діє соціалістична система і політика, а капіталістична система, яку запровадила Великобританія, та образ життя має залишатися до кінця дії декларації незмінним. Тим самим відображається один із головних пунктів спільної британсько-китайської декларації, закріпленої в преамбулі конституції Гонконгу [14].

Незважаючи на те, що судова система Гонконгу була змінена після приєднання цієї території до КНР, вона залишається автономною. Так, у судову систему входять: Магістратські суди і Трибунали, Районний суд, Високий суд, Суд першої інстанції та Апеляційний суд останньої інстанції. Трибуналами визнаються суди нижчого рівня, до яких належать як загальні, так і спеціалізовані: Суд за трудовими спорами, Суд щодо земельних спорів, а також Суд у справах цінних паперів. Також мають місце суди присяжних, створені за британським зразком. Винесені судами рішення не можуть бути оскаржені в судових органах КНР [15]. Таким чином, Гонконг має право на самостійне адміністративне управління регіоном і на незалежне судочинство. Однак судові органи не можуть брати участь у розгляді справ, які стосуються державної оборони, зовнішньої політики та інших прерогатив КНР.

Загальнонаціональні закони КНР на території САР не діють, окрім трьох нормативних правових актів, серед яких: закони КНР про громадянство, про морські територіальні води і прилеглі території, Положення про дипломатичні привілеї та імунітети. Проте в разі оголошення Постійним комітетом воєнного чи надзвичайного стану в Гонконзі КНР може видати указ про введення в дію на території необхідних загальнодержавних законів [16]. Окрім цього, до компетенції КНР належать також питання державної оборони і зовнішньої політики.

Нетрадиційним у вирішенні є і питання регулювання діяльності збройних сил КНР і Сянгана. Так, 30 грудня 1996 року було ухвалено Закон КНР «Про гарнізоні Особливого адміністративного району Сянган». Закон регулює право КНР на розміщення військового гарнізону в Гонконзі. Керівництвом та витратами гарнізону займається Центральний уряд. Останній домігся не тільки самого розміщення військ на території острова, а й їх імунітету. Тобто закони Гонконгу не поширюються на діяльність гарнізону і не можуть жодним чином заважати його роботі. Будь-які злочини, вчинені гарнізоном, розглядаються Військовими судами КНР. При цьому гарнізон усе-таки не може втрутитись у місцеві справи Гонконгу [16].

Проте у віданні виконавчої влади Сянгану є повноваження у сфері громадського порядку в регіоні. Уряд за згодою центральної влади має право на використання місцевих військ задля підтримання громадського порядку та подолання наслідків стихійних лих. Військовослужбовці збройних сил повинні дотримуватись не лише національних законів, а й законодавства Гонконгу. Втрати, понесені перебуванням та діяльністю військ, несе центральна влада [14]. Таким чином, КНР наділяє Сянган певною самостійністю в здійсненні військової сили на власній території.

Ще однією особливістю правового статусу Району є закріплення «двомовності» в регіоні, що зумовлено наслідком колонізації цих земель Великобританією та впровадженням тут своєї культури та норм права. Так,

у Гонконгу зараз діють дві державні мови: англійська та китайська [17].

Проаналізувавши законодавство Гонконгу, можна вказати на його неоднозначне становище щодо так званої «широкої автономії». Обмеження простежуються в підпорядкованості Сянгану ЦНУ, положенні військових сил, їх розміщенні та керівництві ними КНР, можливості застосування загальнонаціональних законів у деяких випадках тощо. Попри ці питання, в яких сторони хоча б дійшли консенсусу, існують неврегульовані питання між КНР і Гонконгом. Це проблема виборчої системи, оскільки Сянган говорить про власну систему, а Китай робить спроби обмежити автономію щодо цього. Гострим залишається питання політичної системи. Ця проблема не перебуває на порядку денному, проте після закінчення строку дії декларації у 2047 році існує велика ймовірність того, що КНР зробить спробу переглянути відносини з Великобританією, щоб установити абсолютну владу в цьому регіоні.

Ще однією автономією, на яку хотілось би звернути увагу, є Корсика, яка, звісно, відрізняється передумовами отримання автономії та має свої особливості. Оскільки вона розміщується у Франції, доцільно проаналізувати історію цієї держави через призму територіального устрою та політичної системи, яка там існувала та існує зараз, що прояснить передумови існування автономії Корсики.

«Єдина і неподільна» республіка – це поняття, яке сформувалося внаслідок революції 1789 року і досі визначає адміністративний, територіальний і національний устрій Франції. Внаслідок цієї політики своєрідно сформувались і відносини між Францією та Корсикою, статус якої вирізняє безліч етнічних, географічних, демографічних, історико-культурних і економічних чинників [18].

У 1991 р. Конституційна рада Франції, здійснюючи попередній конституційний контроль щодо Закону про статус о. Корсика, визначила, що згадка в законі про «корсиканський народ» суперечить Конституції країни, в якій ідеться про єдину націю. Закон ухвалений у компромісній редакції: «Французька Республіка гарантує ... корсиканському народу – складовій частині французького народу – право на збереження його культурних особливостей і на захист його специфічних соціальних і економічних інтересів, ... якщо вони не завдають шкоди національній єдності і цілісності Франції» [18, с. 136–140].

Згідно із законом 1991 р. Корсика отримала розширену автономію, підтверджену в 2001 р. Корсика – політична автономія, проте акцент робиться на культурі та етнонаціональному походженні [19, с. 473]. Статус передбачає деяку символічну та інституційну асиметрію у вигляді територіальних інститутів з унікальною легітимністю (порівняно з іншими обласними радами). Інституційна організація регіональної влади острова була такою, щоб урахувати його географічні та історичні особливості [20].

Представницький орган Корсики – Асамблея – регіональний парламент, який складається з 51 депутата, вибраних на загальному голосуванні за пропорційною системою на єдиному виборчому окрузі на острові. Мета цього спеціального положення – надати легітимність на всьому острові та заохочувати участь націоналістів у територіальних виборах. Орган наділений додатковими повноваженнями: подавати прем'єр-міністрові Франції пропозиції з організації місцевого самоврядування з урахуванням можливих змін у чинному законодавстві; право адресувати такі ж пропозиції щодо питань суспільного та економічного розвитку та роботи державних служб на Корсиці. При Асамблеї діють дві консультативні ради: економічна і соціальна рада та рада з питань культури, освіти і способу життя. Вони формуються з представників відповідних сфер

діяльності [20]. Центральна влада зобов'язана радитися з Асамблеєю з усіх питань «специфічного устрою» Корсики. Крім звичайних для регіонів Франції інститутів, на Корсиці створено дорадчу раду з культури, освіти і способу життя. Вона покликана захищати культурну ідентичність острова [18, с. 118–123].

Виконавча Рада Корсики складається із 7 членів, включаючи голову, які обираються в Асамблеї, але функції виконавчої влади обмежені, вона не має права розпустити Асамблею, що може зробити тільки уряд Франції [18]. Крім того, у 2002 році була започаткована ініціатива ввести для Корсики посилені повноваження, але вона була заблокована на референдумі [21].

Закон передбачав обмежений особливий статус у сфері культури та економічного розвитку. Вивчення корсиканської мови та культури вже відбувались поза звичайними навчальними годинами та на добровільних засадах для студентів та вчителів. Таким чином, французька мова залишилася єдиною офіційною на острові [20].

Нині статус Корсики закріплює те, що територіальна влада має повноваження лише в тих конкретних питаннях, які закон передає їй. Інші ж залишилися в компетенції Парижа. Водночас повноваження, передані Корсиці в результаті двох етапів «адміністративної централізації» (1983 і 2004 років), призвели до ускладнення системи управління островом і посилення бюрократизації, залишивши відкритим питання про «громадянський мир» [22]. Саме по собі закріплення за Корсикою автономії не може вирішити тих проблем, за вирішення яких уже довгі роки бореться її населення. Вона лише дає поштовх до оновлення економіки та встановлення політичної культури її жителів.

Таким чином, підбиваючи підсумки, потрібно зазначити, що різні за своїм видом та характером автономії існують сьогодні у багатьох зарубіжних країнах. Вони утворюються з урахуванням та на підставі історичних, економічних, географічних особливостей, етнічних та культурних традицій регіонів. Практика конституційного будівництва вказує: якими б повноваженнями не були наділені автономні утворення, вони залишаються складовими частинами держави, не руйнуючи цілісність її суверенітету, незважаючи на окремі випадки непорозуміння між органами центральної влади та автономіями. Проте така практика, вочевидь, не може свідчити про довгострокову тенденційність такого становища. Перебуваючи на порозі трансформаційних процесів у загальноправовій науці, людство неодмінно пристосує чинне законодавство до вимог часу. Головним питанням при цьому залишається ефективність та доречність таких пристосувань. Автономний статус територій за своєю природою, визначенням та функціями залежить від співпраці й координації між центральними органами влади та автономними утвореннями. Саме тому, на нашу думку, було б доречним (на прикладі проаналізованих країн) зробити висновок стосовно найбільш оптимального, на наш погляд, методу врегулювання цього питання. Вочевидь, органам центральної влади тієї чи іншої країни вкрай необхідними є зрушення у вигляді певних поступок заради компромісного рішення, яке б задовольнило всі сторони й дало змогу першим зберегти територіальну цілісність та стабільність, адже регіони завжди намагалися й будуть намагатися створити для себе таке законодавче підґрунтя, яке б повністю відповідало потребам їх населення, історичним та культурним особливостям безвідносно до інтересів метрополій. Для того, щоб не наражати населення країни на дії, які можуть привести до вкрай негативних результатів, важливою залишається політика компромісу та поступок як з одного, так і з іншого боку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Роль державної служби в політико-управлінських відносинах Великобританії В.В. Сухенко. *East European Scientific Journal*, 2016, С. 10–13.

2. Громько А. Великобритания: Эпоха реформ. Издательство «Весь мир», 2007. С. 35.
3. Офіційний вебсайт парламенту Сполученого Королівства. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/12-13-14/41/enacted> (дата звернення: 22.04.2021).
4. J. McGarry. Northern Ireland and the divided world. Post-agreement Northern Ireland in comparative perspective/ed. URL: <https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/0199244340.001.0001/acprof-9780199244348> (дата звернення: 22.04.2021).
5. Knightly, "History of England" (Лондон, 1835); Ranke, "Englische Geschichte im XVI i XVII Jahrh." (4 видавництва. 1877); Green, "History of the English People" (1877-80, російський переклад 1891 р.)
6. Л.С. Сталенна. Особливості розвитку сепаратистських рухів у регіонах західної Європи. *Університетські наукові записки*. 2016. С. 273–278
7. Шавалеева Э.Н. «Деволуция и проблема идентичности в Великобритании». URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/devolyutsiya-i-problema-identichnosti-v-velikobritanii/viewer> (дата звернення: 22.04.2021).
8. Громько А.А. Модернизация политической системы Великобритании. Издательство «Весь Мир» 2007 р. С. 204.
9. Крайнік П.І. Система державного управління Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії: досвід для України. НАДУ, 2011. 48 с.
10. Бібліотека палати общин парламенту Сполученого Королівства: веб-сайт. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8439/> (дата звернення: 22.04.2021).
11. Британська служба новин BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-56664378> (дата звернення: 22.04.2021).
12. Банаев В.А. Проблема правового статусу Гонконга: Диссертация. Москва, 1952. С. 118.
13. Джэрмен Т.М. Лэм. Воссоединение Гонконга с Китаем: Воздействие на Китай: Городской Университет Гонконга. С. 2.
14. Гримм Э. Сборник договоров и других документов. С. 125.8. «Гонконг до и после 1 июля 1997 года», Москва, 1997. 143 с.
15. КНР и Гонконг: конституционно-правовые аспекты принципа «одна страна две системы». 2015. URL: https://knowledge.allbest.ru/law/3c0a65625a2ad69b4d53b88421206d36_0.html (дата звернення: 22.04.2021).
16. Трощинский П.В. Современная правовая система Гонконга. *Труды Института государства и права Российской академии наук*. 2016. № 2. С. 175–198.
17. Конституция государств (стран) мира. Конституция специального административного региона Китайской Народной Республики Гонконг. URL: <http://worldconstitutions.ru/archives/184> (дата звернення: 22.04.2021).
18. Пузырев К. Корсиканский сепаратизм. *Свободная мысль*. 2012. № 1–2 (1631). С. 115–124.
19. Чиркин В.Е. Сравнительное конституционное право. Москва, 1996.
20. Henders, S. J. (2010). Territoriality, Asymmetry, and Autonomy.
21. Офіційний вебсайт Корсики. URL: https://www.corse.fr/downloads/Seances-annee-2002_t9202.html (дата звернення: 22.04.2021).
22. W. Dressler. La Corse en question(s). Questions de territoires, de pouvoir et d'identité. *Le Territoire entre l'Europe et l'Etat-Nation*. Rennes, 2006. P. 111